

Városunk

Ára 200 Ft

Budapesti Honismereti Híradó

XVI. évfolyam 1. szám

Közgyűjteményekben ingyenes

2013. január

Budapest – Fény és árnyék

Antik előzményektől a napjainkig

Az állandó kiállítás 21. századi terei

Egyidejűleg két jelentős kiállítással emlékeztek meg november 30-án a Budapesti Történelmi Múzeum Vármúzeumának munkatársai a Fővárosi Múzeum 1887-es alapításáról. A főváros kincses-tára – 125 éves a Budapesti Történelmi Múzeum elnevezésű időszakos tárlat a díszlépcsőház első emeletén tekinthető meg. Már volt azonban előzménye a második kiállításnak. Az új állandó kiállítás I. üteme (Bu-

dapest – Fény és árnyék A főváros 1000 éves története) 2011 szeptemberétől volt látogatható, most a II. ütemének átadására került sor – teljessé téve Budapest történelmi múltjának bemutatását.

Több mint 15 éve nyílt meg a főváros történetét bemutató korábbi állandó tárlat. Nem valósulhatott volna meg ez az új kiállítás a kulturális tárca és a fővárosi önkormányzat támogatása nélkül. (Folytatása a 2. oldalon.)

Várkert Bazár

Építészeti szimbólum a Duna-parton

A budai Királyi Várpalota és a Duna-part építészeti kapcsolata Zsigmond király idejére nyúlik vissza. A legrégibbi metszeteken is látható az a nagy fogadó palota, amely a várkerthez kapcsolódott. A prágai Károly-híd példája nyomán Dunahíd, valamint vízi-rondella és záró-lánc gondolatáról tudunk, amelyről Bertrardon francia lovag útleírásában számolt be. A két parton

megépült bástyatornyok a 18. századig fennmaradtak Pest-Budán, a záró-lánccról is vannak emlékeink, míg a Duna-híd a reformkorban valósult meg. A Pestet Budával összekötő Széchenyi Lánchíd kezdőpontja lett a gyorsan fejlődő fővárosnak.

A kiegyezést követően, 1870-ben létrehozott Fővárosi Közmunkák Tanácsának (FKT) tervei között találjuk a (Folytatása a 9. oldalon.)

A Dunára néző Várkert Bazár a 20. század első éveiben (Képeslap: Zempléni Múzeum/Szerencs)

Hetvenöt esztendő lenne...

UTE–Dunafürdőtől a Tungi strandig

A víz életet meghatározó jellege közhelyként hat, de alapvető megállapítás. Így van ez Újpest esetében is. Lakói számára természetszerűleg nemcsak munkájuk, hanem kikapcsolódásuk, sportolásuk lehetőségét is jelentette. Már 1888 novemberében Seligmann Mór elnökletével 3000 frt tőkével részvénytársaság alakult egy újpesti, fából készült Dunaszoda építésére. Ténykedé-

sük nyomán 1889 júniusában a Lówy-féle fakereskedés melletti partszakaszon (a mai József Attila utca Váci úti végénél) lakossági használatra megnyílt az uszoda.

A 20. század első éveiben az UTE már foglalkozott úszók edzésével, bár a szakosztály csak 1910-ben alakult meg. Tréningjeiket a Népsziget melletti Duna szakaszon tartották. A frissen megalakult szakosztály tá-

mogatásaként az önkormányzat védettebb partsza-

kaszra, a hajógyári öbölbe (Folytatása a 4. oldalon.)

A Gomba – a Tungsram strandmedencéje 1960 körül (Fotó: UHGY)

Budapest – Fény és árnyék

Antik előzményektől a napjainkig

● **folytatás az első oldalról**

kül – hangsúlyozta köszöntőjében dr. Bodó Sándor, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója.

Fontosságát jelzi, hogy a kiállítást *Tarlós István*, Budapest főpolgármestere nyitotta meg: Előkészítését 2008-ban kezdték el, a korábbi várostörténeti kiállítás – Budapest az újkorban – helyett. Az új, állandó tárlat az antik előzményektől a középkoron át a napjainkig terjedő időszakot fogja át. Egyedi és újszerű, egyszerre ad kronologikus képet és tematikai egységeket – egy-egy téma köré csoportosulva. A középkori rész kurátorra dr. Végh András régész, főmuzeológus, az újkori rész kurátora dr. Perényi Roland történész, főmuzeológus volt. Az 1000 esztendő alatt újra és újra lerombolták, majd újjáépítették polgárai.

Tarlós István főpolgármester nyitotta meg a tárlatot

anyagi kultúra elismert kutatója tartotta. Az András napra eső megnyitást felhasználva idézte fel a 2007-ben elhunyt Kubinyi András történész, professzor, az MTA tagja emlékét, aki a BTM Középkori Osztálya korábbi vezetője volt. Az állandó kiállítás Buda, Pest, és Óbuda történetét a Duna folyására felfűzve tárja

előnk, megelevenítve a történelem hullámzását – mondta. A vitrinekben számos olyan tárgy is látható, amely a folyamból került elő.

A főváros múzeumának jubileumára emlékezett dr. Bodó Sándor főigazgató: 125 évvel ezelőtt a főváros vezetése úgy gondolta, hogy fontos a főváros értékeinek összegyűjtése és szélesebb publikum számára bemutatása. Ma 22 kiállítóhelye van a Budapesti Történeti Múzeumnak. A jubileumi tárlat ezeken kívül azokra az értékes egyéniségekre is felhívja a figyelmet, akik ezt kialakították, és kiterjedt érdekes látogatóira. Végetül külön is megköszönte *Farbaky Péter* főigazgatóhelyettes közreműködését, aki irányította

az állandó kiállítás két kurátorának munkáját.

A két tárlat megtekintését olvasóinknak javasoljuk, rövid ismertetésüket a www.btm.hu honlapon találják meg.

G.T.

Antik előzmények köszöntenek ránk a kiállítás folyosóján

15 éves a Városunk

Amikor 1998 márciusában a Budapesti Honismereti Társaság kiadványaként megjelent a *Városunk* első száma még csak reménykedtünk kezdeményezésünk kedvező fogadásában. Ma már bizonyosak vagyunk abban, hogy újságunkat a főváros történeti múltjával foglalkozó szakemberek és elkötelezett lokálpatrióták egyaránt szívesen veszik kézbe, vagy keresik meg a Budapesti Helytörténeti Portálon.

Egyesületünk alapító elnöke, dr. Rédey Pál a *Városunk* feladatait az első számban foglalta össze – ezek ma is helytállóak: „Célunk közelebb hozni egymáshoz azokat a szétszóródott csoportokat és egyéneket, akiket a hon- és városszeretet fűt, mind hazájukért, mind szűkebb pátriájukért tenni kívánnak valamit. Végül fővárosi rendezvényekről, kiállításokról adunk hírt, és a helytörténeti gyűjtemények életéről fogunk beszámolni.”

A máig egyedülálló, fővárosi szintű helytörténeti újságunk kezdetben kétszer, háromszor, majd negyedévente rendszeresen megjelent, függetlenségét napjainkig megőrizve. Jelentős továbblépés volt civil szervezetünk helytörténeti portáljának 2005-ös indulása. Általa a *Városunk* minden száma teljes terjedelmében az interneten is hozzáférhetővé, ingyenesen megtekinthetővé vált.

E másfél évtized alatt felértékelődött múltunk! Jól szemlélteti ezt a fővárossal és kerületeivel foglalkozó helytörténeti rendezvények, kiállítások kiadványok, múzeumpedagógiai tevékenységek, emléktáblák, stb. gyarapodása, a kerületi helytörténeti gyűjtemények és helytörténettel foglalkozó civil szervezetek munkájának – 15 év távlatában – egyre inkább felismert és elismert jelentősége.

Megjelenéséért az érdem elsősorban azoké, akik szerzőként – honoráriumukról is lemondva – írásaikkal támogatták lapunkat, vagy néhai és mai szerkesztőbizottsági tagként (*Ádám Ferenc, Breinich Gábor, Buda Attila, Holló Szilvia, Andrea, Karacs Zsigmond, Kriston Vizi József, Rédey Pál, Róbert Péter, Sándor P. Tibor, Schwarcz Katalin, Sipos András*) segítették fővárosi szintű közhasznú kiadványunkat. Ezúton is köszönjük önzetlen munkájukat!

A 125 éves fővárosi múzeumra emlékező tárlók az első emeleten

Én is szeretem ezt a várost, a nemzet fővárosát, itt születtem – jelezte a főpolgármester befejezésésként kötődését Budapesthez.

Szakmai megnyitóját dr. Szende Katalin történész, a középkori várostörténet és

Régészeti kutatások a Mátyás-templom rekonstrukciója kapcsán

Feltárások az épület belsejében és közvetlen környezetében

Buda legjelentősebb egyházi intézménye volt a Boldogasszony-(közkeletű mai nevén Mátyás) templom, amely mai formáját Schulek Frigyes 1874–1896 közötti átépítésének köszönheti. A Halászbástya déli bástyájában ágyúkamrává alakított formában ugyancsak Schulek tárta fel, és részben helyre is állította a legújabb kutatások által a Szent László kápolnával azonosított maradványokat. 1963-ban a templomtól délre több periódusú temetőt, a templomtól nyugatra pedig pincefalakat figyeltek meg. 1968-ban Zolnay László a Szentháromság téren pincefalakat tárt fel, H. Gyürky Katalin pedig megfigyelte az északi

Béla torony alapozását. Tervszerű régészeti feltárásokra a templom belsejében és közvetlen környezetében csak 2005–2012 között került sor.

A középkorban a temetést törvények szabályozták. Temetkezni a templom körül létesült temetőkben, megszentelt földben lehetett. A híveket rendszerint a plébániatemplomokhoz tartozó temetőkbe temették el, de ez nem volt kötelező, végrendeletükben másként is határozhattak. A temetkezéssel kapcsolatos rendelkezések szerepelnek a Zsigmond király (1387–1437) uralkodása idején keletkezett Budai Jogkönyvben is. A Mátyás-templom rekonstrukciójához

kapcsolódó régészeti feltárás 2005 óta folyik a templom körül. 2005–2006-ban az északi oldalon többször megújított középkori útszinteket, pincefalakat, valamint a középkori, templom körüli, többsoros és többretegű temető egy részletét sikerült feltárni. 2007-ben a déli oldalon, a köz-

műárkok nyomvonalában folytatódott feltárás során, a temető sírjai már közvetlenül az útburkolat alatt jelentek meg, és nem csak az újkori közművekkel, de több esetben a későbbi rátemetkezéssel is megbolygatták a vázkat. 2008–2009-ben a legűrűbb betemetkezés a keleti oldalon, a templom szentélyének vonalában volt megfigyelhető. Jól elkülöníthetőek voltak a sírsorok, a rátemetések sűrűn egymásra rétegződtek, átlagosan 6–7 réteget lehetett elkülöníteni. A vázak kibontásakor, azok elhelyezkedéséből következtetni lehetett arra, hogy egyeseket textilbe csavarva temettek el. A koporsóládás temetkezéseket a ko-

porsószőgek, néhány esetben a váz alatt és körülötte levő koporsóedezskák maradványai jelezték. A melléklet a kor szemléletéből adódóan kevés volt, az elhunytak ruházatáról csak a több sírban is feltárt franciakapocs, övcsat árulkodott. Több esetben a sírgödört már részben a sziklafelszínbe vágták bele. Együttes temetkezések is voltak, de jelentős mennyiségű az a csontanyag, amely a bolygatások miatt sírhoz nem köthető. Az eddigi kutatások alapján megállapítható, hogy a területen Buda középkori polgárságának eddig legépebben megmaradt középkori temetője található.

B. Nyékhelyi Dorottya

A Mátyás-templom első rekonstrukciója 1893-ban (Fotó: Forster Központ)

Középkori többsoros és többretegű temetőrészlet a Mátyás-templomnál (Fotó: BTM)

Lánchíd Kör

Az 1990-ben Lánchíd Kör nevet választó civil szervezet a Budapest turistája mozgalom keretében kialakult baráti társaságból jött létre, akik 1981-től túrákon vettek részt a Görgényi-havasokba, a Bucsecsre, a Királykőre, a Retyezátra, erdélyi városokba, stb. A Bem rakparti művelődési házban szervezett, 1984-től 2000-ig tartó, sikeres előadássorozatuk Pillan-

tások térben és időben címmel valósult meg. Ezt 2000-tól a Hírneves budai polgárok című előadássorozattal váltották fel.

Tevékenységük célja az ismeretterjesztés a helytörténet, honismeret, történelmi múlt és művészet területén, az értékek felkutatásával, előadások és konferenciák tartásával, kiadványok megjelenítésével. Foglalkoznak

a hazai és határon túli fiatalok nemzeti tudatának erősítésével, részükre táborozás szervezésével, könyvek ajándékozásával – elnökük dr. Gergely Attila, alelnökük Praimajer Mária.

Az egyesület tevékenysége szorosan kapcsolódik az I. kerület kulturális és közművelődési életéhez, programjait a kerület újságja, a Várnegyed rendszeresen közli és a kör honlapján (www.lanchidkor.hu) is ol-

vasható. 2012. évi legsikeresebb rendezvényük a Hilton Szállóban június végén tartott Julianus szimpózium volt. Idei első rendezvényükön, január 26-án 1/2 11 órai kezdéssel a Hilton Szállóban dr. Prokopp Mária egyetemi tanár tart előadást Árpád-házi Szent Margit a képzőművészetben címmel, majd koszorút helyeznek el Julianus barát szobránál. Rendezvényeikre minden érdeklődőt szívesen várnak.

Hetvenöt esztendő lenne...

UTE–Dunafürdőtől a Tungi strandig

● folytatás az első oldalról

helyeztette a szabványmérték méretűre nagyított faszedőt.

1925-ben Aschner Lipót, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. vezérigazgatóját hálából nagyarányú támogatói tevékenységéért az UTE elnökévé választották. Az újpesti gyár dolgozói közül sokan sportoltak az egyes szakosztályokban, ez és sportszeretete további fejlesztésekre sarkallta az új elnököt.

1938 elején 7725 négyszögölnyi területet vásárolt a gyár gróf Károlyi Istvántól a Megyeri Csárda mellett. Itt épült meg a Tungsram vízi sporttelep strandfürdővel, sportuszodával (50 x 20 méteres, körülötte 700 ülőhellyel), gyermekmedencével és 200 csónak befogadására alkalmas csónakház-

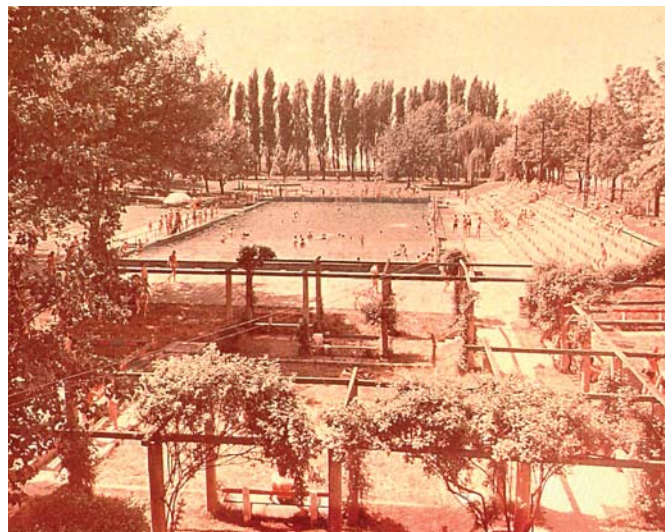
zal, melyben a komplexum irodái is helyet kaptak. Európában akkor egyedülálló módon a medencék víz alatti megvilágítását is megtervezték. Gépházban melegítették a fűt kútból nyert vizet 25–26 fokra.

A területen 4000 főt befogadó öltözőt, kabinokat alakítottak ki. Az úszómedencét nappal a lakosság, este a sportolók használták. A terület befogadóképessége meghaladta a tízezer főt. Az UTE–Dunafürdőnek elkeresztelt komplexumot 1938. július 10-én nyitották meg. A megnyitón jelen volt Pohl Sándor újpesti polgármester, ifj. Horthy Miklós, mint a Magyar Úszó Szövetség elnöke, dr. Mikecz Ödön igazságügyi miniszter, és persze Aschner Lipót is. Nemzetközi úszóversenyekkel és UTE–MAC vízipóló mérkőzéssel zárták az első napot.

A látogatottságra jellemző, hogy közlekedési változtatásokat indukált. Aschner Lipót 270 ezer pengőt biztosított a 87-es villamos Megyeri Csárdáig történő meghosszabbítására a BSZKRT számára, igaz ez csak 1947-re valósult meg. Az MFTR igazgatósága pedig személyhajó kikötőt létesített a Dunán. A strand óriási népszerűségét jellemzi: 1943. augusztus elsején 12.152 látogatót regisztráltak.

Aschner Lipót, a gyár vezérigazgatója és egyben az UTE egyik elnöke a cég dolgozói, a város lakossága és a sportegyesület számára egyaránt maradandót alkotott a 2004. augusztus 26-ig szinte folyamatosan működő, közkedvelt létesítmény megépítésével. A létesítmény 75. születésnapját már nem érte meg, de Újpest emlékeinek fontos, megőrzendő eleme marad.

Szöllősy M.

Az 50 x 20 méteres versenymedence 1960 körül (Fotó: UHGY)

Újpest–Újváros református lelkésze

100 éve született Gyökössy Endre

Rákospalotán született, 1913-ban. Református szellemiségben nevelkedett. Elemi iskoláit követően az újpesti Könyves Kálmán Gimnáziumban érettségizett. Szellemi és fizikai épüléséhez hozzájárult a 198. Evangéliumi Pál cserkészcsapat. Útja Nagykőrösrre vezetett, ahol 1934-ben tanítói oklevelet szerzett. Elvégezte a

Budapesti Református Teológiai Akadémiát is. 1939-ben szentelték lelkésszé. Svájcba utazott, a nagy hírű baseli református egyetem hallgatója lett.

1942-ben, az újpesti református hívek számának gyarapodása miatt új gyülekezetet hoztak létre, Újpest–Megyer–Kertvárosi Egyház néven. A közösség lelkészévé a hazatért Gyökössy Endrét választották. Gyűjtésbe kezdtek, hogy saját templomot és gyülekezeti házat építhessenek. 1947-re megszülethetett az Újpesten, az Attila utcában álló református templom.

A fiatal lelkész eközben tovább gyarapította ismereteit. Debrecenben tanult, ahol

1946-ban summa cum laude a pszichopedagógia doktorává avatták.

Gyökössy Endre 1956-ban, a forradalom idején útjára indította a Reformáció című lapot. A Kádár korszak éveiben csak a szószékről hallathatta hangját.

1980-ig töltötte be az Újpest–Újvárosi Református Egyház lelkészének tisztségét. Sorra jelentek meg könyvei, többek között a Magunkról magunknak, az Együtt a szeretetben és a Nem jó az embernek egyedül című. Rengeteg embernek segített lelki problémák kezelésében.

1987-től kutatóprofesszorként dolgozott, lelkészek továbbképzését végezte a

lelkigondozói szemináriumokban. A Magyar Pszichiátriai Társaság tagja lett, telefonos lelki segélyszolgálatot végzett a Danubius Rádióban.

1990-ben a Budapesti Református Teológiai Akadémia díszdoktorává választották. Ugyanebben az esztendőben részesült az Ad honorem Újpest 1840–1990 kitüntetésben. 1992-ben a budapesti Pro Urbe díjat vehette át, majd 1993-ban Újpest díszpolgára lett és kiérdemelte a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét (polgári tagozat).

Szeretettel megélt és szeretettel hirdető földi pályafutása 1997. november 20-án ért véget.

Hirmann László

Budapest Főváros Levéltára

*Elektronikus levéltártól
a jogi eszközök használatáig*

A főváros levéltárához kapcsolódó események novemberben jó keresztmetszetét adták a budapesti közgyűjtemény szerteágazó munkájának. November 6-án Elektronikus levéltár megvalósítása Magyarországon címmel a Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest Főváros Levéltára és a Nemzeti Infokommunikációs Zrt. tartott közös tájékoztatót Budapest levéltárának földszinti, Gárdonyi Albert termében.

A levéltári szakma informatikai kapcsolódása 21. századi elvárás – az „E” levéltári projekteket az USA és Nyugat-Európa országai kezdeményezték. Budapest Főváros Levéltára főigazgatóhelyettese, dr. Kenyeres István ismertette, hogy a 2008-ban indult, 2,9 milliárd forint költségvetésű projekt 100 százalékos EU-s támogatásból valósult meg. Két fő fel-

Főváros Levéltára a Magyar Levéltárosok Egyesülete által alapított Az Év Levéltára 2012 díjat. A díjat kísérő oklevélben az elismerő kiténtést „várostörténeti műhelyként végzett tevékenységével, országosan élenjáró elektronikus fejlesztéseivel, valamint a levéltári anyag széles körű megismertetéséért végzett munkájával” indokolták. A díjátadást követően bemutatták a Budapest levéltára című rövidfilmet, majd a fővárosi levéltár tevékenységének meghatározó munkatársai (Kenyeres István, Csáki Tamás, Hidvégi Violetta, Simon Katalin, Horváth J. András, Breinich Gábor) ismertették a közgyűjtemény tevékenységét.

November 9-én a fővárosi levéltárban a Napkeletről jöttem, nagy palotás rakott városba kerültem. Kós Károly világa, 1912 című ván-

Szatucsek Zoltán, dr. Kenyeres István és dr. Á. Varga László az elektronikus levéltár megvalósítását ismertető tájékoztatón

egyéniségét meghatározó környezetét ismerhetjük meg 2013. március 31-ig.

Hagyományosan tudományos konferencia rendezésével tartotta meg november 16-án Levéltári Napját fővárosunk levéltára: Élés és visszaélés a jogi eszközökkel Magyarországon a 19–20. században címmel. Délelőtti előadásai levezető elnöke Kövér György történész,

egyetemi docens, az MTA Gazdaságtörténeti Bizottságának elnöke volt, délután ezt a feladatot dr. Sipos András főlevéltáros, főosztályvezető látta el. A konferencia 15 előadójából 12 Budapest Főváros Levéltárának munkatársa, ami jól mutatja, hogy milyen szellemi kapacitással rendelkezik ez a közgyűjtemény.

(g.t.)

Kós sógora kutyával, Kós Károly és felesége 1912 körül (Fotó: BFL kiállítási fotórészlet, magántulajdon)

A Kós Károly világot bemutató tárlat

adatra volt bontható: a levéltári nyilvántartások digitalizálására és a levéltári anyagok „E” archiválására.

Másnap, november 7-én, a Magyar Nemzeti Levéltár budavári Országos Levéltárában vehette át Budapest

dorkiállítását nyitották meg – Budapest Főváros Levéltára és a Székely Nemzeti Múzeum tárlatát Anthony Gall és Fabó Beáta rendezte. Az időszaki tárlaton Kós Károly építészeti munkásságának első hét évét és alkotói

Zugló Helytörténeti Munkafüzete

A Zoborhegy téri Regnum Marianum Plébánia Községi Házában december 13-án mutatták be a 12–14 éves zuglói diákoknak szánt általános iskolai helytörténeti kiadványt. A rendezvényt a Zuglói Benedek Elek EGYMI és Nevelési Tanácsadó – igazgatója Kölesné Németh Mária – és a plébánia vezetője, dr. Hajnal György plébános szervezte. Rozgonyi Zoltán, Zugló alpolgármestere köszöntötte „A XVI. kerület Zugló Helytörténeti Munkafüzete” bemutatóján megjelenteket, a helytörténeti oktatással kapcsolatos beszélgetést Millisits Máté művészettörténész, muzeológus vezette.

Szaléziak Újpesten

Száz éve vannak hazánkban

Magyarországon a szaléziak – Szalézi Szent Ferenc Társaság vagy Don Bosco Szalézi Társasága – hivatalosan 1913-tól működve segíti az ifjúság oktatását, nevelését, kiemelten foglalkozva a hátrányos helyzetűekkel.

Az Ybl Miklós tervei alapján felépült Clarisseum – alapkövét 1882-ben rakták le; mai nevét kezdeményezője, Károlyi Sándor felesége, Kornis Klára (Clarisse) emlékére 1914-ben vette fel – a főti gróf Károlyi-család humanus gondolkozásának, anyagi áldozatvállalásának köszönhetően gyermekmenhelyként kezdte meg működését az akkor még Rákospalotához tartozó Istvántel-

dája és cserkészotthona megfelelő helyszínt nyújtott a szaléziak munkájának és a szegény családok gyermekeit befogadó fiú nevelőintézet működésének.

1927-ben a szaléziak átvehették az Újpest-Megyeren, a Baross-utcában levő Jézus Szíve kápolnát és a mellette lévő épületet is. Ezt dr. Csik József újpesti apátplébánosnak, országgyűlési képviselőnek és dr. Hanauer Á. István megyéspüspöknek köszönhették. Június közepén újraszentelték a kápolnát, majd napközis fiúotthonuk is elkezdett működni az újpesti gyárváros szívében. Egészen a szerzetesrendek felszámolásáig.

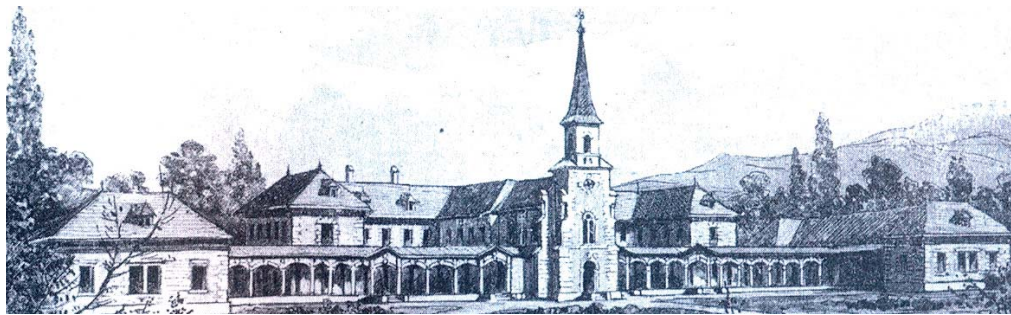
1991 és 2002 között a szalézi rend magyarországi központja – Megyeri út/Aschner Lipót tér

Istvánt a pesti fogházban, 1953. június 8-án, 21 óra-kor akasztották fel, majd a Váci Rabtemetőben nyert végső nyugalmat. A legsúlyosabb büntetést azzal érdemelte ki, hogy a szerzetesrendek 1950 júniusában történt feloszlása után is fenntartotta kapcsolatát a Clarisseumban nevelt árva gyerekekkel, újpesti fiatalok-

se a clarisseumi vagy a megyeri Aschner Lipót téri plébánián segítené ennek elérését. Ehhez kérik az újpestiek segítségét.

1990 után lehetővé vált a történelmi egyházak hatékonyabb működése, napjainkban a szalézi szerzetesek ismét köztünk élhetnek. 1991 elején a szalézi rend magyar tartományfőnöksége az Újpest-Megyeri Nagyboldogasszony Plébánián (Aschner Lipót tér) kapott lehetőséget az újrakezdesre. December végére a plébániát felújították, az alagsorban ifjúsági termeket alakítottak ki. Több éven át itt működött Dauner János szalézi atya híres Don Bosco Kórusa – a tartományfőnökség csak 2002 végén költözött át Óbudára. Ma Újpesten a Clarisseum és a Baross utcai kápolna az övék, az Aschner Lipót téri templom plébániáján van az ifjúsági házuk és óvodájuk.

Gábel Tibor

A gyermekmenhely, későbbi nevén a Clarisseum (Grafika: Vasárnapi Újság, 1888 – FSZEK)

ken. A 20. század első éveitől katolikus leánynevelő intézetként működött. Az Országos Katolikus Patronázs Egyesület kezdeményezéseként a Károlyi-család lehetővé tette, hogy 1924-től a Szalézi Társaság gyermeknevelési célokra átvegye a Clarisseumot. A szalézi nevelőotthon – Vass József népjóléti és munkaügyi miniszternek köszönhető jelentős állami támogatással történt felújítása után – több mint nyolcvan bennlakó gyermekkel kezdte meg életét. Nemsokára itt egy szerény körülmények között működő szalézi nyomda is elkezdte működését.

A későbbiekben a Clarisseum kápolnája, épületei, parkja, futballpályája, nyom-

dal és barátaikkal. Boldoggá avatását a rendszerváltoztatás után Újpestre ismét visszatérő szaléziak kezdeményezték. A még lappangó írásos emlékek bemutatása, az élő szemtanúk jelentkezé-

kal és barátaikkal. Boldoggá avatását a rendszerváltoztatás után Újpestre ismét visszatérő szaléziak kezdeményezték. A még lappangó írásos emlékek bemutatása, az élő szemtanúk jelentkezé-

Egy újpesti szalézi testvér, Sándor Istvánt és társait az utolsó koncepciók perek egyikében ítélték el, sorsukat még napjainkban is kevesen ismerik. A „Pártórság pere” nevet viselő eljárásban a Budapesti Hadbíróóság 1953. május 23-án a „demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés és egyéb bűncselekmények miatt” négy embert kötél általi halálra, 12 embert 5 és 15 év közötti börtönbüntetésre ítélt. Sándor

ANNO 2012

XV. kerületi művészeti hét

November 20-án a Pestújhelyi Plébánia falán elhelyezett Klebelsberg Kuno emléktáblát koszorúzták meg, majd a Rákospalota, Pestújhely és Újpalota Helytörténeti Gyűjteményében Legát Tibor tartott előadást Robogó Rákospalota címmel a rákospalotai és pestújhelyi tömegközlekedés történetéről. Két nap múlva ugyanitt kiállítást nyitottak meg A kisvárosi polgári styl – Életmód és lakáskultúra a 20. sz. első felében... címmel. Az ANNO 2012 helytörténeti eseményeinek zárásaként a Pestújhelyi téren november 27-én a kerületi önkormányzat felavatta a pestújhelyi helytörténeti fasort.

220 év – 220 kép

Pillanatsfelvételek Ferencváros múltjából

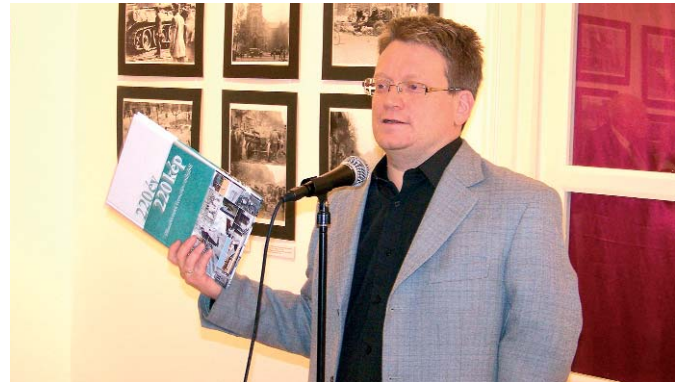
220 év telt el azóta, hogy a Kecskeméti kapu előtti külváros néhány „kebelbeli lakosa” kéréssel fordult az uralkodóhoz, I. Ferenchez, hogy adja nevét a területnek. Minthogy Teréz, József és Lipót nevű negyed már létezett ez idő tájt, viszont Pest fent említett részét még semmiféle külön névvel nem jelölték, a derék polgárok úgy vélték, egy sikeres névválasztás csak a javukra szolgálhat.

Óhajuk hamar meghallgatásra talált, 1792. december 4-én a Magyar Királyi Helytartótanács levélben értesítette a polgárokat, hogy a király kívánságukat kedvezően fogadta. Ezzel a levéllel kezdődött az a történet, mely a mai napig tart. Ferencváros története.

Tárlatunkat december 14-én dr. Bácskai János, Ferencváros polgármestere nyitotta meg. Egyidejűleg be tudtuk mutatni a kiállítással azonos nevű kötetünket, amely a tárlat képanyagát tartalmazza.

A 220 éves városrészt 220 fotó segítségével próbálja kiállításunk bemutatni. Nemcsak nagy horderejű történelmi vagy társadalmi eseményeket idézünk fel, hanem a mindennapok talán egyhangúnak tűnő, ám annál jellemzőbb és maradandóbb hangulatát is megpróbáltuk felvillantani. A válogatásnál mind a földrajzi, mind időrendi szempontokat figyelembe véve kívántunk teljes képet nyújtani kerületünk múltjáról.

A rendelkezésre álló fényképanyagot öt nagy egység-

A kiállítással azonos című kötetet Gönczi Ambrus mutatja be

re bontottuk. Az első részben, melyben 1890 és 1914 között készült fotók szerepelnek, egy dinamikusan fejlődő városrész képe bontakozik ki előttünk.

A két világháború közötti időszakból kevesebb elegáns képet tudunk bemutatni, de a mindennapi élet, a polgári világ mindennapjai jól nyomon követhetők a fotókon. A korszakot elsősorban a lakáshiány okozta problémák jellemezték, a szükséglakótelepek (Mária Valéria és Zita), az illegális szegénytelepek.

A harmadik részben a világháborús ostrom néhány jellemző képét válogattuk be a bombázásoktól az utcai harcokig, majd az összeállításban az újjáépítés kemény munkája is megelevenedik.

A komor '50-es években is készültek vidám felvételek, a korszak zárását pedig az 1956-os szabadságharc képei adják.

A negyedik egységben a konszolidálódó szocialista korszak elevenedik meg, előtérben a kerület legnagyobb városfejlesztési eredményével, a majdnem 25 éven át épülő József Attila-lakóteleppel. A fejezet fotói azonban már arról is tanúskodnak, hogy a kerület középső része, az egykori bérkaszányák negyede, mennyire nem az élhető város világa volt.

Az utolsó, ötödik fejezetben a rendszerváltozástól eltelt 22 év fotólenyomataiból válogattunk, abból a két évtizednyi történetből, mely most is tart.

Reméljük, hogy vendégeink ugyanolyan örömmel nézegetik majd közös múltunk, a 220 éves Ferencváros egy-egy kiragadott pillanatát, mint ahogyan mi válogattuk őket. A kiállítás előreláthatólag 2013 márciusáig látogatható.

gönczi

A fotók válogatásánál földrajzi és időrendi sorrendet vettek figyelembe

Gyűjteményvezetők megbeszélése

A Budapesti Történeti Múzeum meghívására a kerületi helytörténeti gyűjtemények helyzetéről, terveiről tartott megbeszélésen vettek részt január 7-én a kerületi helytörténeti gyűjtemények és a Budapesti Honismereti Társaság képviselői. A vármúzeumi összejövetelen Heilau Zsuzsanna szakmai tárlatvezetésen mutatta be a BTM-ben rendezett időszakos tárlatukat (Fedák Sári, a pri-

madonna Pestszentlőrincen), majd dr. Bodó Sándor főigazgató az irodájában adott lehetőséget a résztvevők rövid helyzetértékelésére. Az összejövetelen bemutatták a BTM részéről a gyűjtemények felé kapcsolattartással megbízott Szabó Jánost – történelem, művészettörténet szakot végzett, 2007-től a múzeum közösségkapcsolati fősztályának munkatársa.

A megbeszélésen résztvevők egy része a főigazgatói irodájában – a jobb oldalon Szabó János

Mesélő házak

Újpesti mesék a kis olvasóknak

Újpest Önkormányzata a 2012. évi tanévnyitóra kedves meglepetéssel szolgált a gyerekeknek. Támogatásával a Kosuth Kiadó Mesélő Házak címmel a kerülethez kötődő mesekönyvet jelentetett meg erre az alkalomra.

A hajdanvolt Újpestről mesél Somos Zsuzsa grafikus és Kovács Zoltán Vilmos író. A művésznőt minden Újpesthez köti. Itt született, a Víztorony közelében lakott szüleivel, az azóta már nem létező nagyszülői házban. Számos mese illetve foglalkoztató gyermekkönyv szerzője és rajzolója, melyekből több ízben sikeres kiállítást is rendezett. Kedvesen vidám, az élet szépségét hangsúlyozó rajzai kellemes élményt

jelentettek már sok kis olvasó számára.

A *Mesélő házak* című kötetének 15 pasztell rajzában az emlékeiben élő régi város épületeit, jellemző helyszíneit jeleníti meg egy-két személyes vonatkozás mesébe szövésével és a gyerekek számára is jól értelmezhető finom allegóriákkal. Somos Zsuzsa tagja és rendszeres kiállítója az Újpesti Művészek Társaságának. Számos szakmai elismerése közül a legkedvesebb számára a Pállya Celesztin díj, mert ezt szülővárosától kapta.

A képeket összefogó történetek Kovács Zoltán Vilmos munkáját dicsérik, aki ugyan nem Újpesten él, de kiválóan ismeri a városrész hangulatát. Ügyvédi hivatásán túl a civil életben is erősen kö-

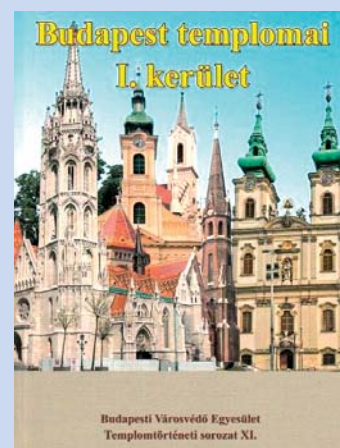
tődik városunkhoz: hosszú évek óta az Újpesti Közművelődési Kör vezetőségi tagja. Alakjaival, Kiscsillaggal, Tündér Violával és Rongyvitézzel barangolják végig az olvasók Újpest utcáit, repülnek a Víztorony felett vagy focimeccsen szurkolnak a Megyeri úton.

Meséi a gyermekek képzelését legfogékonyabb korukban irányítja szűkebb kör-

nyezetük szeretete felé. Az így létrejött világ remélhetőleg a kis olvasók és szülei számára is Saint-Exupery kishercege rózsájához való ragaszkodását idézi fel. Hiszen Újpest is, akár egy virág, kezeik nyomán fejlődhet és teljesebbé ki majd, s ennek elsődleges feltétele az a kötődés, melyet e kötet alkotóitól is megtanulhatnak.

(szm)

Budavári templomok

A Budapesti Városvédő Egyesület templomtörténeti csoportja gondos munkájának eredményeként szeptember 18-án a Litea Könyvesboltban vehettük kézbe az egyesületi könyvsorozatuk újabb tagját, a budavári templomokkal foglalkozó kis kötetet. A könyvet Fabó Beáta és dr. Janotti Judit mutatta be.

„Írjál történelmet!”

Rendhagyó komplex történelemórák Budapest Főváros Levéltárában

A levéltárak aktív látogatói jellemzően a történeti források hivatásos kutatói és a sok szabadidővel rendelkező idősebb nemzedék történelem iránt érdeklődő tagjai, többnyire helytörténészek, család-kutatók. Mellettük azonban a TÁMOP 3.2.11/10-1/KMR-2010 számú Európai Unió pályázat által támogatott program jóvoltából az ifjabb nemzedék is megízlelheti a levéltári kutatás rejtel-

meit, a rácsodálkozás, a felfedezés öröme.

Budapest Főváros Levéltára hét iskolával kötött együttműködési megállapodást tanórán kívüli levéltári foglalkozások megtartására.

Az együttműködő oktatási intézmények az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium, a Kőlcsey Ferenc Gimnázium, a Montessori Erzsébetvárosi Gimnázium, a Szlovák Tanítási Nyelvű

Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Szakközépiskola és Diákotthon, az Újpesti Két Tanítási Nyelvű Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Gimnázium, a Veres Pálné Gimnázium, valamint a solymári Hunyadi Mátyás Német Nemzetiségi Általános és Művészeti Alapiskola.

A foglalkozásokon a levéltár megismerésén túl, olykor játékos vetélkedő során, olykor a témákat elmélyült munkával boncolgató szakköri foglalkozásokon jutnak speciális ismeretekhez az érdeklődő diákok. A program a múlt forrásaival való közvetlen találko-

zásokon keresztül, értő vezetés mellett vezeti be a fiatalokat a történeti folyamatok árnyalt, kritikus módon értelmező megismerésébe, lehetővé téve a saját identitásuk megerősítését, s a mások által hordozott értékek felismerését, értő elfogadását.

A program intenzív szakasza 2012. július elsején kezdődött és 2013. augusztus 31-én zárul. Ezt követően a levéltár 5 éven át, évi egy foglalkozással tartja fenn a kapcsolatot a partneriskolákkal.

(X)

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

Várkert Bazár

Építészeti szimbólum a Duna-parton

● folytatás az első oldalról

Királyi Várpalota kertjét és a budai Duna-partot összekötő építészeti-városképi feladatot. Az első tervet Reitter Ferenc mérnök készítette, az FKT városrendezési programjához, a rakpartok és a pesti körút létesítésével egyetemben. A reprezentatív árkádsor mögött üzletre gondoltak, végül is műter-

Marchenke Vilmos tondója és vázája

mek céljára hasznosították azokat. Az 1883-ban átadott épületegyüttes a 20. század utolsó harmadában Ifjúsági Parkként működött.

A Várkert Bazár tervezése Ybl Miklós (1814–1891) alkotó zsenijét dicséri. A hosszan elnyúló Duna-parton horizontális építményt kellett tervezni, oly módon, hogy várpalotára való rálátást, illetve a várkertből való kitekintés követelményeinek egyaránt megfeleljen. Ezt a vízszintes vonalat mesterien tagolta a központi diadalkapu motívummal és a kompozíciót lezáró két egyemeletes építménnyel. A Duna-part felől művészi sétány létesült: lépcsőkkel tagolva és dísz-kutakkal, szobrokkal ékesítve. Kivitelezője Weckselmann Ignác építőmester volt: 1865-ben telepedett le Pesten és több Ybl-épület építésvezetőjeként jegyezzük.

Újjászületik a Várkert Bazár

A kormányzat augusztus 9-én határozatban hagyta jóvá, hogy a Várkert Bazár rekonstrukciója kiemelt beruházásként valósulhat meg. Augusztus 28-án jogerőssé vált a Várkert Bazár engedélyezési terve. A Potzner Ferenc vezető építész (Középülettervező Zrt.) terve alapján megújuló, Ybl tervezte épületegyütteshez közel 5000 négyzetméteres új épület és több mint 13 ezer négyzetméter területű kert és udvar kapcsolódik. A királyi kertek lehetővé teszik a különböző kor-

szakok kertépítészetének bemutatását, az újjáépülő és bővülő Várkert Bazár épületei egyfajta kulturális negyedek alkotnak, a Királyi Palotával mozgólépcső köti össze majd.

Az építkezést megelőző régészeti feltárásokról a www.btm.hu honlapon (Beszámoló a Várkert Bazár területén végzett ásatásokról) kapunk tájékoztatást: „A Budapesti Történeti Múzeum régészei által vezetett ásatások során gyakran 8–10 mély munkagödreiben, egy hatalmas, Zsigmond (1387–

Művészeti egységét a szobrász, a keramikus-iparművészeti alkotások teremtik meg. A szobrokat Huszár Adolf mintázta, amelyek a kertre utaló négy évszakot jelképezik. A többször elpusztult illetve lecsereült (kő majd öntött fém) bronzoroszlánok a királyi hatalomra, az erőre utaló jelképek a lépcsősor élén helyezkednek el. Marchenke Vilmos készítette a kerámia-terakotta tondókat és figurális díszekkel ékes vázákat. Az árkádok boltozatait díszítő kazettás majolika ornamentek Zsolnay Vilmos pécsi gyárából valók. Ybl Miklós mestere a „zenekarnak”, ebben az alkotásában teremtette meg a művészetek összhangját és indította el diadalútjára Budapesten az építészeti kerámiát – Marchenke és a Zsolnay együttműködése által.

A festészet jelenlétét sem nélkülözte alkotása. Az ívzugokban és belső boltozatokban készültek Than Mór dekoratív képei szintén a pécsi Zsolnay gyárakban. Sajnos

ezek az alkotások elpusztultak, egy-két töredékét a Budapesti Történeti Múzeum őrzi, de karton-rajzai megvannak, amelyek a helyreállítás és pótlás alapjául szolgálhatnak.

A pécsi Zsolnay Múzeumban található a dekoratív díszek egyes példányait és egy feljegyzést arról, hogy 1910-ben felújítván a Várkert Bazárt megemlékeznek az első budapesti munka sikeréről.

Sok évtizede várat magára az újabb felújítás. Most jutottunk el oda, hogy a konkrét felújítási tervek elkészültek és rövidesen ismét eredeti pompájában megújul az Ybl Miklós alkotta jelképes építmény.

Sok évtizede várat magára az újabb felújítás. Most jutottunk el oda, hogy a konkrét felújítási tervek elkészültek és rövidesen ismét eredeti pompájában megújul az Ybl Miklós alkotta jelképes építmény.

Vízy László

A Várkert Bazár Zsolnay díszes boltozata (Fotók: a szerző felvételei)

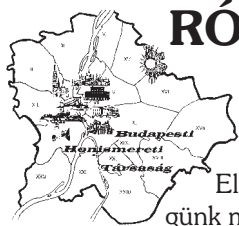
A Várkert Bazár látványterve (Fotó: KIM)

1437), vagy Mátyás király korában épült épületegyüttes (1458–1490), valamint a törökkori védművek részletei rajzolódni ki.” A feltárás

eredményei jelentős mértékben hozzájárulhatnak a Budapesti Vár történetéhez. Az új épületegyüttes átadását 2014 márciusában tervezik.

RÓLUNK – RÖVIDEN

Budapesti Honismereti Társaság

Elnökségünk múlt évi utolsó ülését november 29-én, Budapest Főváros Levéltára tárgyalójában tartotta, ahol a résztvevőket Breinich Gábor elnök üdvözölte, majd átadta fővárosi helytörténeti tevékenységéért Kaltenecker Antalnénak a Honismereti Szövetség emléklapját, valamint a Társaság törzstagsági emlékméjét Buda Attilának és Kocsis Klárának.

Az előző ülés óta eltelt időszak eseményeiről beszámolván Gábor Tibor titkár a Budapesti História havi megrendezését, a Budapesti Helytörténeti Portál folyamatos működését, a Városunk 2012. évi 3. és 4. száma kiadását, és a július eleji egri Honismereti Akadémián a főváros képviselőjének hangsúlyos részvételét – 17 tagunk révén – ismertette. Bejelentette, hogy Gavlik

István tagtársunk szeptember 14-én sikeres megemlékezést szervezett a Nemzeti Sírkertben – többek között Borovszky Samu történész sírjánál. A Társaságról október 15-én a Civil Rádió élő interjújában számolt be, a BMK Kaleidoskop c. lapjában – mint a „leglokálpatriótább fővárosi civil szervezetéről” – decemberben fog megjelenni Társaságunkról egy tudósítás. Hangsúlyozta, hogy a pályázati források beszűkülése már az egyesület alapszabályban rögzített céljainak elérését veszélyeztetik – jelenleg februárig tudja finanszírozni működését. Takarékoskodási lépésként az egyesület lemondta UPC internet előfizetését és kiadásait az év során folyamatosan csökkentette. A Városunk 2013. évi postaköltségeit a Magyar Postával aláírás előtt álló szerződés segítségével a 2012. évhez viszonyítva felére csökkentik. A

Kaltenecker Antalné, a Honismereti Szövetség emléklapját veszi át Breinich Gábortól

kettős könyvelés megvalósíthatósága érdekében a LIBRA Szoftver Kft-től adományként kapott egy egyszerűsített kettős könyvelési programot. Ezt követően a Honismereti Szövetségbe az Elnökség dr. Tóth Józsefet közgyűlési küldöttként, Elnökségébe Gábor Tibort tagnak delegálta.

Utána a Városunk–Budapesti Honismereti Híradó szerkesztője adott tájékoztatást a szerkesztőbizottság laptervi javaslatának végrehajtásáról, a lap 2012. évi kiadásáról, anyagi hátteréről. Felhívta a figyelmet, hogy az egyesület anyagi helyzete miatt a 2013. évi 1. szám fedezete biztosított csupán, a későbbi számok kiadása pá-

lyázati támogatások függvénye. Ismertetését követően a szerkesztőbizottság tagjainak javaslatai hangzottak el a periodika 2013. évi számainak lapterveihöz.

Az Egyebeken belül a 2013. évi székesfehérvári Honismereti Akadémiáról (július 1. és 5. között; témaköre: Szent István jubileum), a Társaság javára egy jótékonyági est szervezésének előkészítéséről, valamint a Területi Bizottságnak november 20-án, az Angyalföldi József Attila Művelődési Központban tartott üléséről esett szó – utóbbi zárásaként az Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény helyzetét Maczó Balázs gyűjteménykezelő ismertette.

Budapesti História

A Budapesti Honismereti Társaság Budapesti História című előadást-sorozatát minden hónap első szerdai napján, du. 5 órai kezdéssel Budapest Főváros Levéltára Gárdonyi Albert termében tartjuk (Budapest, XIII. ker., Teve u. 3–5.). Ezek nyilvánosak, belépődíj nélküliek, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Február 6. (szerda) 17 óra

- A szalézi rend budapesti tevékenysége
- Előadó: dr. B. Varga Judit történész-muzeológus
- Évforduló: Karacs Ferenc, a reformkori térképész
- Előadó: Karacs Zsigmond történész

Március 6. (szerda) 17 óra

- A régi budapesti képes sajtó
- Előadó: dr. Buzinkay Géza történész
- Évforduló: 75 éves a XIII. kerület
- Előadó: Maczó Balázs muzeológus-történész

Április 3. (szerda) 17 óra

- Az egyesített főváros létrejöttének 50. és 100. évforduló
- Előadó: dr. Sipos András főlevéltáros
- Évforduló: Weöres Sándor, a főváros költője
- Előadó: dr. Buda Attila irodalomtörténész

Tagjainknak gratulálunk

Práimajer Mária

A Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) a XII. kerületi MOM Művelődési Központban október 17-én tartott '56-os megemlékezésén Dégi András elnök a szövetség Hazáért Érdemkereszt ezüst fokozatával tüntette ki Práimajer Máriát a XII. kerületi '56-os emlékhelyek létesítésé-

Dr. Tóth József

ért és '56 emlékének ápolásáért.

Zsámbok Község Önkormányzata díszpolgári kinevezését dr. Tóth József – a helységért végzett munkájával, történeti múltjának feltárásával érdemelte ki – december 8-án, a zsámboki József Attila Művelődési Ház aulájában vehette át.

Szemelvény a Tabán igazgatás-történetéből

Elnevezései és viszonylagos különállása

Képeslap fotója, 1900 körül – Ganz Antal, 112. sz. (Zempléni Múzeum/Szerencs)

Tabán kedvező földrajzi adottságokkal rendelkezik, egy magaslatok és a Duna által határolt völgyben fekszik. A történelem kezdetétől fogva fontos kereskedelmi útvonalak, a révátkelőhely, illetve későbbiekben a pest-budai hajóhíd létének köszönhetően mindig lakott területnek számított. Tabán köré rengeteg romantika és nosztalgiaérzés fonódik, így a 19. századi, illetve a 20. század első felének elfogult helytörténeti irodalma nem feltétlenül fest reális képet a városrész valós történeti jelentőségéről. A lokálpatriotizmusból fakadó elfogultság sok esetben mellőzi a hiteles történeti forrásokra való utalást, így a megismerésünk eléggé töredékes.

Tény, hogy a térség a prehisztórikus idők óta lakott terület. Tekintettel a már említ-

tett jó adottságaira, Pest alapításával egyidejűleg már létező település, talán mint Pest külvárosa (ekkor Buda még nem létezett). Valószínűleg ekkor viselte a Kispest nevet, ahogyan a Gellérthegyet is ekkor még a Kelenhegy mellett a Pesthegy néven említették. Talán a Kelenvölgy vagy Kelenföld elnevezést is használták a Tabánra.

Az Alhévíz érett középkori elnevezés idején Tabán már Buda szabad királyi város külvárosa, a török korban a mai Krisztinavárossal együtt kezelik közigazgatási egységként, Hosszúváros néven.

Az újkorban a Tabán és Rácváros elnevezés egymás mellett futott. A városrész 1930-as években történő lebontása után a délebbre fekvő Szentimreváros mintájára szerették volna felépíteni

a Szentgellértvárost, de erre a gazdasági világválság és a második világháború okán már nem került sor.

Jelenlegi ismereteink szerint a terület komolyabb törvényhatósági önállósággal soha nem rendelkezett. A 15. században megtelepült szerb lakosság viszont vallási és nemzetiségi autonómiát kapott, így a budai városi albiróságok közül kettő Tabánban működött, az egyik kifejezetten a szerb lakosság ügyeinek vitelére. A budai városi tanács a külvárosi bírákat, esküdteket és más al-

kalmazottakat maga kívánta kinevezni, de ez Tabánban nem járt sikerrel. Elérte azonban, hogy a külváros tisztújításokra biztosokat küldjön, akik valószínűleg jelölési jogot gyakoroltak. Így volt bizonyos fokú autonómia, de a terület mindig a város része volt.

Kiemelendő továbbá az önálló egyházi közigazgatás, amely az újkorban önálló katolikus és ortodox egyházközséget jelentett. A katolikus egyházközség felletti kegyúri jogokkal természetesen Buda város rendelkezett.

Elemi oktatást a városrész két iskolája végezte, amelyből egy – mint szellemi jogutód – jelenleg is működik a Budavári Önkormányzat fenntartásában.

Tabán tehát a Budapest I. kerületében lévő olyan városrész, amely viszonylagos önállóságával és kulturális életével a környező városrészek között méltán tart jogot arra, hogy önálló entitásként tartsák számon, s foglalkozzanak vele a helytörténet egyes ágai iránt érdeklődők.

Völgyesi Levente

125 éves Mátyásföld

Széles körű társadalmi összefogással valósult meg december 10-én a Corvin Művelődési Házban Mátyásföld 125 éves jubileumának ünnepe. A XVI. kerületi Önkormányzat, a Corvin Művelődési Ház és a Corvin Helytörténeti Klub rendezvényén Csomor Ervin, a kertváros alpolgármestere köszöntötte a megjelenteket, és mutatta be Lantos Antalnak a Mátyásföld története című kötetét. Ezt követően a település múltjáról Lantos Antal, a Corvin Helytörténeti Klub elnöke emlékezett meg.

Várbarátok Köre

Az egyesület az 1966-ban alakított Várbarátok Köre tevékenységét folytatja, célja a budai Várnegyed hagyományainak ápolása, múltjának, jelenének és jövőjének bemutatása, megismertetése a nagyközönséggel, kiemelten az I. kerület lakosságával. Feladatának tekinti az I. kerület kulturális örökségének – amely egyformán jelenti a

tárgyi emléanyagot és az ott élő családok emlék- és emlékezet-anyagát – széles körű megismertetését, a terület múltjára vonatkozó visszaemlékezések, történeti adatok összegyűjtését, valamint közkinccsá tételét rendszeres előadások, illetve kiadványok formájában.

Hivatásának tekinti az I. kerület kulturális és környe-

zeti értékeinek tudatosítását és védelmét. A kör tagja lehet mindenki, aki érdeklődik tevékenysége és célkitűzései iránt. Hivatalos székhelye az I. kerületi Döbrentei utca 9-ben van, elnöke dr. Buzinkay Géza sajtótörténész.

Összejöveleleit rendszeresen a Litea Könyvszalonn-

ban tartja, minden hónap második hétfőjén, délután 5 órai kezdéssel. Tavaly az egyik legnagyobb érdeklődést keltő rendezvényük októberben volt, amikor a Budapest könyvek sorozatban megjelent Rexa Dezső írók válogatását Hidvégi Violetta és Buza Péter ismertette.

Tabáni Múzeum

(szakmai besorolás nélkül)
Cím: 1013 Bp., Döbrentei u. 9.,
Tatarozás miatt zárva.

Óbudai Múzeum és Könyvtár

Vezető: Népessy Noémi,
tel./fax: 250-1020
cím: 1033 Bp., Fő tér 1.,
nyitva: K–V: 10–18 óra.

Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Szöllösy Marianne,
tel.: 370-0652,
cím: 1043 Bp., Berda J. u. 48.,
nyitva: K–P: 10–17, Szo: 10–14 óra.

Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Gönczi Ambrus,
tel.: 218-7420,
cím: 1092 Bp., Ráday u. 18.,
bejárat az Erkel utcából,
nyitva: K–P: 12–18,
Szo: 10–14 óra.

Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Verbai Lajos,
tel.: 261-5569,
cím: 1102 Bp., Halom u. 37/b.,
nyitva: H, K, Sz, P: 10–14,
Cs: 14–18 óra.

Albertfalvi Helytörténeti Gyűjtemény és Iskolamúzeum

Vezető: Beleznay Andor,
tel.: 208-6635,
cím: 1116 Bp., Pentele u. 8.,
nyitva: K, Cs, Szo: 14–18 óra.

Etele XI. kerületi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Osvai Katalin,
tel.: 06-30-644-9309,
cím: 1117 Bp., Erőmű u. 4.,
nyitva: Sze: 15–18 óra.

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria

Vezető: Balázs Attila, tel.: 457-0501,
cím: 1126 Bp., Beethoven u. 1/b.,
nyitva: K, Cs, P: 10–18 óra.

Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény

Munkatárs: Maczó Balázs,
tel.: 06-30-453-3693,
cím: 1131 Bp., József Attila tér 4.,
nyitva: K–Cs: 11–17, P: 9–16 óra.

Rákospalota, Pestújhely és Újpalota Helytörténeti gyűjteménye

Vezető: Kiss Emília, tel.: 419-8216,
cím: 1158 Bp., Pestújhelyi út 81.,
nyitva: K, Cs, Szo: 10–14, Sze: 14–18 óra.

Kertvárosi Helytörténeti Gyűjtemény

(szakmai besorolás nélkül)
Vezető: Széman Richárd, tel: 401-0866,
cím: 1165 Bp., Veres Péter út 157.,
nyitva: H–Cs: 10–16 óra.

Erdős Renée Ház Muzeális Gyűjtemény és Kiállítóterem

Vezető: Ádám Ferenc,
tel.: 256-6062, 258-4693,
fax: 256-9526,
cím: 1174 Bp., Báthory u. 31.,
nyitva: K–V: 14–18 óra.

Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Siklós Zsuzsa, tel.: 281-1619,
cím: 1191 Bp., Csokonai u. 9.,
Nyitva: K–P: 14–18 óra,
Szo: 10–14 óra.

Tomory Lajos Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény – Múzeumsarok

Vezető: Heilaufer Zsuzsanna,
tel.: 295-0877, 06-20/258-0667
cím: 1183 Bp., Szent Lőrinc sétány 2.,
nyitva: K: 10–18, Sze–Szo: 14–18 óra.

Pesterzsébeti Múzeum

Vezető: D. Udvarny Ildikó,
tel.: 283-1779,
cím: 1203 Bp., Baross u. 53.,
nyitva: K–V: 10–18 óra.

Csepeli Művelődési Központ Helytörténeti Gyűjteménye

Cím: 1213 Bp., Szent István út 230.
Zárva

Budafok Barlanglakás Emlékmúzeum

Vezető: Garbóci László,
cím: 1222 Bp., Veréb u. 4.,
(Kulcs a Mező u. 52. sz. alatt,
Lakatos családnál)

Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Sasvári Ilona, tel.: 285-2746,
cím: 1238 Bp., Sztás u. 105.,
nyitva: Sze–P: 14–18 óra.

Budapest történetének válogatott bibliográfiája XLIV.

Aquincumi csonttárgyak = Bone objects in Aquincum / T. Bíró Mária [et al.]. – Budapest : BTM, 2012. – 135 p. : ill., főként színes ; 29 cm. – (Az Aquincumi Múzeum gyűjteménye ; 2.)

Verrasztó Gábor (1964–): Fedák Sári és a mézárósné háza : budai históriák / [fotók: Balogh Erzsébet et al.]. – Budapest : Napkút K., 2012. – 111, [2] p. : ill. ; 20 cm

100 éves a Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet : ünnepi kiadvány a Magyar Pedagógiai Társaság rendezésében megtartott évfordulós emlékülés tiszteletére / [szerk. Csillag Ferenc] ; [kiad. a Magyar Pedagógiai Társaság]. – Budapest : M. Ped. Társ., 2012. – 70 p. ; 21 cm

Debreczeni Tibor (1928–): Történet pedig : egy Corvin

téri népművelő a puha diktatúrában, 1966-1989 : Játszó Kuckó Társaság, Vári Szinpadok Köre / [kiad. a Játszó Ember Alapítvány]. – Budapest : Játszó Ember Alapítvány, cop. 2012. – 236 p. : ill. ; 21 cm

Eörsi László (1955–): A „Baross Köztársaság”, 1956 : a VII. kerületi felkelőcsoportok / [közread. az] 1956-os Intézet, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára ... – Budapest : 1956-os Int. : Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára : L'Harmattan, 2011. – 511 p. : ill. ; 24 cm

Józsefváros képekgyűjteménye 1. = Józsefváros in pictures 1. / [szerk. Tóth József] ; [fotó: Tóth József] ; [... kiad. ... Budapest Főváros Józsefvárosi Önkormányzat]. – [Budapest] : Józsefvárosi Önkormányzat, 2012. – 58, [1] p. : ill. ; 24 cm

Kertész Z. István: Hegyvidéki villamosok / [a fotókat Kertész Z. István és Fodor Illés kész. ...] – Budapest : Kornétás, cop. 2012. – 135, [1] p. : ill. ; 21 cm

Ney Béla (1843-1920): A magyar Országház : Steindl Imre alkotása / ...írta és szerk. Pilisi Nejj Béla ; [közread. az Országgyűlés Hivatala]. – Hasznos kiad. – [Budapest] : Országgyűlés Hiv., 2012. – 46 p., [62] t.fol. : ill., részben színes ; 39 cm. – Eredeti kiadása: Budapest : Divald K., 1904.

Pándy Tamás (1947–): Krepuska Géza életműve : a modern magyar fülgyógyászat megteremtőjének és családjának története /; [kiad. Budapest XVIII. kerülete, Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata, Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűj-

temény]. – Budapest : XVIII. ker. Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat : PIHGY, 2012. – 332, [1] p., [16] t., [9] t.fol. : ill. ; 25 cm

Soós Lajos (1879–1972) (zoológus): Négy évtized a Múzeum körút mentén : életképek a Pesti Egyetemről és a Magyar Nemzeti Múzeumról a XIX. század fordulóján : soosiana, supplementum II. / [szerk. Polgárné Németh Katalin és Máticsné Pölczman Enikő] ; [... bev. ... Domokos Tamás]. – Pápa : Jókai Vár. Kvt., 2012. – 169 p. : ill. ; 24 cm

Zugló öröksége / [szerk. Buza Péter] ; [fotó ... Sebestyén László] ; [a függelék összeáll. Millisits Máté]. – [Budapest] : Zugló Önkormányzata : Herminamező Polgári Köre, 2012. – 127 p. : ill. ; 19 cm

Gali Ágnes

Nyugodjék békében

Legendává vált honvédtiszt újratemetése

A Fiumei úti Nemzeti Sírkert 52. számú katonai parcellájában lelt november 6-án végső nyugalmat vitéz barankai Barankay József százados, a magyar királyi 1. rohamtüzér osztály parancsnoka. A sírkert ravatalozójában Hende Csaba honvédelmi miniszter emlékezett meg róla, görögkeleti szertartással búcsúztatták, majd a legmagasabb katonai tiszteletadással, ágyútalpon szállították át sírházhoz.

A tiszteletadásnak ezt a formáját hagyományosan a hadsereg főparancsnokának, magas rangú katonatiszteknek és Magyarország jelentős személyiségeinek temetésekor alkalmazzák. A hazáért hősi halált halt rohamtüzér tisztet a honvédségnél 1913-tól 1945-ig hadrendben állt, felmozdonyozott ágyú talpán, hatos-fogattal szállították sírhelyéhez.

Barankay (Demjanovich) József Újvidéken, 1909. ok-

tóber 2-án született. Családja az első világháború után Budafokra költözött, József fiuk gimnáziumi tanulmányait már a fővárosban végezte.

Katonai pályafutását 1927-ben a tüzéreknél kezdte, majd később elvégezte a karpaszományos tüzérek tisztis iskoláját. 1932-ben avatták tüzér hadnaggyá, 1935-ben főhadnaggyá. 1937 és 1941 között a Ludovika Akadémia nevelőtisztje, majd tüzéroktatója. 1941-ben már százados – a 2. magyar hadsereg mozgósításakor önként jelentkezett frontszolgálatra. Katonai pályafutása során a magyar honvédség egyik legjobb frontszolgálatos tisztje lett: a temetésén kiállított kilenc katonai kitüntetése között volt a legmagasabb magyar katonai kitün-

Barankay József

etés, a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érem – amit egykor csupán 22 honvédtiszt kapott meg –, de a német Vaskereszt I. és II. osztálya is.

1944. július 13-án Targowica (Ukrajna) határában lévő tüzérségi figyelőponton bombarepsz által érte a hősi halál. 2012 júliusában az ukrajnai Ivano-Frankivszk (korábban Stanislau) katonai emlékparkjában azért azonosíthaták maradványait, mivel katonatársai légmentesen lezárt

fémkoporsóban temették egykor el.

Hende Csaba honvédelmi miniszter életútjának ismeretésekor kiemelte Barankay kiemelkedő bátorságát: például a senki földjéről személyesen mentette a sebesülteket, tette használhatatlanná az elszállíthatatlan ágyúkat. Gyakran mondta társainak, hogy „Egyetlen Zrínyi rohamlóveg sem kerülhet az ellenség kezére, de rohamtüzér sem élve!”. Halála után, 1944 decemberében ezrede felvette a nevét, nekünk „mintát adott hazaszeretetből, emberségből, kitartásból”.

gt

A legmagasabb katonai tiszteletadással, ágyútalpon szállították

Újpesti utcanévlexikon

Az Ady Endre utcától a Zsilip utcáig

múltban napvilágot látott második, bővített kiadása az azóta történt változásokat is rögzíti.

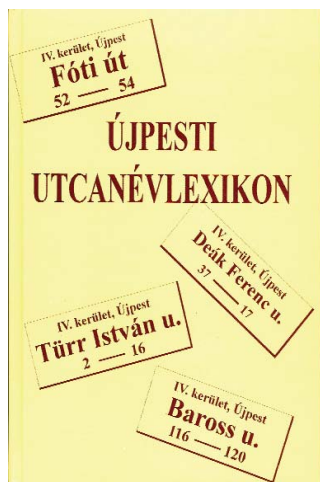
A kötetet szerkesztő Kadlecovits Géza helytörténeti kutató, Újpest díszpolgára,

a városrész teljes utcanév-jegyzéke mellett valamennyi elnevezés rövid ismertetőjét is közli. A szócikkek a névadás dátumát és a személyek, földrajzi nevek, valamint esetleges ipar- és vá-

rostörténeti elnevezések legfontosabb információit tartalmazzák.

A melléklet többek között az egykori utcanévek (és mai elnevezésük) listáját, a területátrendezés miatt véglegesen megszűnt utcákat, a közterületeknek nevet adó személyiségek emléktábláinak és szobrainak címlistáját közli, de helyet kaptak a kötetben az Újpest területét érintő korabeli jogszabályok, dokumentumok is. A diákoknak és a település múltja iránt érdeklődőknek egyaránt ajánlott könyvet korabeli térképek és a város néhány nevezetességéről készült fekete-fehér fényképek egészítik ki. A kötet az Újpesti Helytörténeti Gyűjteményben vásárolható meg.

R. A.

Az úgynevezett „sárga könyvek” nemcsak az újpestieknek, hanem a Budapest története iránt érdeklődők számára is különleges sorozatot jelentenek. Az Újpesti Városvédő Egyesület kiadásában megjelenő kötetek közül mintegy tíz évvel ezelőtt jelent meg az Újpesti utcanévlexikon. A közel-

A lajosmizsei vasút története

Egy jelentős civil szervezet és a kerület helytörténeti gyűjteményének összefogásával valósult meg a Budapest–Lajosmizse közötti vasútvonal történetét bemutató időszakos tárlat. A Dr. Székely Endre Pestszentimre Történeti Társaság és a Tomory Lajos Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény közös kiállítását november 9-én dr. Lévai István Zoltán, Pestszentlőrinc–Pestszentimre alpolgármestere nyitotta meg a Múzeumsarok kiállítóhelyen.

Tempó, UTE!

Újpest népszigeti sporttelepe volt

2013 májusában lesz száz-tíz éve, hogy a Népsziget árnyas fái alatt megnyitotta kapuit az Újpesti Torna Egylet egykori otthona, a népszigeti sporttelep. A klub kezdetben a magába olvasztott Újpesti FC-től örökölt Pamut-

egy korabeli térképrészlet és

gyár melletti grundon kezdte el a szabadtéri sportok művelését, ám a labdarúgó szövetség az 1901-ben induló nemzeti bajnokságra már nem tartotta alkalmasnak a kisméretű, homokos talajú Mező (ma Erkel Ferenc) utcai pályát. Az UTE így kénytelen volt Pesten, albérlésben kényszerülve megrendezni másodosztályú bajnoki mérkőzéseit. Nagy szükség volt hát egy olyan saját pályára, ahol a labdarúgók mellett az egyesület más szakosztályainak sportolói is otthonra találhattak.

A közel kétéves „száműzetés” után az új sporttelep végül a Népszigeten, a vasúti híd újpesti ágának déli oldalán, a töltéssel szemben, közvetlenül a part mellett épült meg, egy százados fáktól árnyalt, pázsitos mezőségen. A 450 folyóméteres kerítéssel övezett terü-

leten egy labdarúgó-, egy futó-, és két tenispályát, valamint tornateret alakítottak ki. A közönség számára kényelmes nézőhelyek, büfé s árnyékos pihenőrészek álltak rendelkezésre. Az Újpesti Közlöny – némi elfogultsággal – nemcsak a monarchia, de az egész kontinens legszebb sporttelepének nevezte a komplexumot.

Az 1903. május 24-i pályaaavatóra a zászlókkal díszített főkapun át érkező közönség csakhamar zsúfolásig megtöltötte az ezer személyes tribünt, valamint a labdarúgó-pályát övező nézőteret. Az ünnepély a himnusz felcsendülésével vette kezdetét, melyet az egyesület dalárdája énekelt, s amit a közönség kalaplevéve, állva hallgatott végig. Ezt a klub tornászainak bemutatója, majd atlétikai verseny követte. Befejezésékképp az UTE

Népszigeti UTE pályaaavató – 1903. május 24., valamint

nemzetközi siker színhelye volt a csodálatos fekvésű pálya. Még a megnyitó évében itt játszották első nemzetközi mérkőzésüket az Újpest labdarúgói, melyen a Grazer AK ellen 5:1 arányban győzedelmeskedtek. S innen jutottak fel a következő idényben az élvonalba, melyet egy évi megszakítás kivételével, azóta sem hagytak el. Híres (sőt néha hírhedt) volt a pálya a fanatikus újpesti drukkerekről is, a

vel teleszitta tüdejét, napnap után visszatér hozzá, mint a mohamedán Kába-kövéhez”.

Azonban a sporttelep az idő múlásával egyre szűkebbnek bizonyult, korszerűtlenné vált. Mind gyakrabban merült föl egy új, modern stadion megépítésének szükségessége. A terület elhagyására a végső okot mégis a tulajdonos hajózási társaság szolgáltatta, amely felmondta a népszi-

a megnyitás évében készült képeslap (A szerző tulajdona)

labdarúgócsapata mérkőzött meg a Műegyetemi FC gárdájával. A találkozó kezdőrúgását Kecskés Etelka, az újpesti kikötő-igazgató leánya végezte el, felavatva ezzel a „futballszentélyt”.

Hosszú éveken keresztül sok nagy bajnoki csata és

népszigeti mérkőzésekről szóló korabeli tudósításokban mindig téma a szurkolás, a közönség viselkedése. Népszerű hely volt tehát szurkolók, sportolók körében, nem véletlenül írta róla az egyik helyi lap: „aki egyszer a telep ózonos levegőjé-

vel teleszitta tüdejét, napnap után visszatér hozzá, mint a mohamedán Kába-kövéhez”.

Azonban a sporttelep az idő múlásával egyre szűkebbnek bizonyult, korszerűtlenné vált. Mind gyakrabban merült föl egy új, modern stadion megépítésének szükségessége. A terület elhagyására a végső okot mégis a tulajdonos hajózási társaság szolgáltatta, amely felmondta a népszi-

geti bérletet. Már lassan elkészült az új, impozáns Megyeri úti sporttelep, amikor 1922. június 22-én sor került a szigeti pályabúcsúztatóra, melyen az UTE a III. Kerület elleni 6:1-es győzelemmel köszönt el régi otthonától. Ezután a hajózási társaság egyesülete használta a telepet, mely az 1940-es évek végén szűnt meg. Napjainkban a MAHART üzeme

található a helyén. Ám ha csendben figyelünk, talán hallhatjuk, ahogy a szerelőcsarnokok falai még most is visszhangozzák a labdák „puffogását”, a sportolók kiáltásait, s a szurkolók régi buzdítását: Tempó, UTE!

Lőrincz Róbert

Helytörténeti konferencia Rákoscsabán

Százéves a rákosmenti helytörténetírás

Szánthó Géza (1875–1933) református lelkésznek köszönhető a mai XVII. kerület első helytörténeti monográfiája, az 1912-ben kiadott Rákoscsaba község leírása – Régi és újkori ismertetése című könyv. A jubileum alkalmából és a mai helytörténeti munka bemu-

tatására az Erdős Renée Ház Muzeális Gyűjtemény és Kiállítóterem és a Rákosmenti Múzeumbarát Egyesület tudományos konferenciát rendezett 2012. december 5-én a Rákoscsabai Községi Házban.

A tudományos rendezvény szervezőjének, Ádám

Ferenc történész-muzeológusnak, az Erdős Renée Ház gyűjteményvezetőjének bevezetője után dr. Füzesi Zoltán református lelkész beszélt Szánthó Gézának az utókor számára is példamutató életéről.

A szakmai előadások sorát dr. habil. Kálnoki-Gyöngyösy Márton régész, nyitotta meg, Rákoscsaba a közép-korban címmel ismertette kutatásainak eredményeit.

Rákoscsaba újkori térképeit mutatta be Ádám Ferenc 1775-től az 1949-es kataszteri felmérésig, majd a település belterületének változásairól beszélt Puzsár Imre levéltáros – Ófalutól a legújabb parcellázásokig.

A Rákoscsabához tartozó településrész, Rákoskert kialakulását Szelepcsényi Sándor helytörténész ismertette.

Felekezeti viszonyok Rákoscsabán, Szánthó Géza korában címmel Millisits Máté művelődéstörténész-muzeológus elsősorban a reformátusokról, Hódos Mária művészettörténész-muzeológus a helyi izraelita hitközség és a csabai zsidóság történetéről beszélt.

Dr. Dombóvári Antal történész a korábban kiadott Lengyel menekültek Rákoscsabán című könyvét egészítette ki a megjelenése óta fellelt információkkal.

A konferencia a Rákoscsabai Református Egyházközség anyagi támogatásával valósult meg.

ÁF

Rákoscsaba újkori térképeit Ádám Ferenc mutatta be

Ybl Miklós és a Tabán

A Tabán Társaság a Rác fürdőben

Advent első vasárnapja előtt, december elsején a Tabáni Szent Katalin templomban tartott szentmise után a Tabán Társaság rendezvényt szervezett a csőd-eljárás alatti Rác fürdő előadótermében.

A mostoha körülmények dacára (villany- és vízszolgáltatás nélkül, poros teremben) megtartott rendezvény témája „Ybl Miklós a Tabánban” volt – sajnos áram hiányában a tervezett kivetítések nélkül.

Dévényi Tamás, az építészeti sajtóban már visszhangot keltett épületegyüttes tervezését vezető építész a folyamatosan tartott, a Rác fürdőt bemutató sétákra hívta fel a figyelmet és szorgalmazta az épület mielőbbi használatba vételét.

A fürdő után egy másik Ybl tervezte épületegyüttes, a Várkert Bazár közeli rekonstrukciójáról beszélt az

arra kiírt tervpályázat első helyezését megnyerő Potzner Ferenc vezető építész (KÖZTI), ismertette az újjáépítés folyamatát. Ennek végén – várhatóan 2014-re – nemcsak a Várbazár, de a körülötte lévő Várkertek is megújulnak. Különböző hasznos funkciókat kapnak a helyiségek: látványműtermek, multifunkcionális jellegű, összejövetelekre alkalmas teretek alakulnak ki, amelyek többféle közművelődési szerepet vállalnak majd, pl. kiállítások, rendezvények színterei is lehetnek.

Az Ybl Egyesület vezetője, Szmodits Júlia a 17 éve alakult egyesület múltját tekintette át röviden és azt a – részben már meg is valósult – hitvallását osztotta meg a résztvevőkkel, hogy az építésznek be kell kerülnie a művészeti ágak közé, nemcsak elméletben, de a közvélemény megítélésében is.

Az érdekes előadásokat nagykabátban is végigülték a Rác fürdőben

Vecsey András önkormányzati képviselő a környéken kialakuló budai korzóra és múzeumi negyedre vonatkozó elképzelést vázolta fel. Bejelentette, hogy a harmadik tabáni karácsonyt december 15-én, az egy napra kinyitó Tabáni Múzeumban rendezik, ahová a nagycsaládosoknak felajánlott ajándécsomagokat is várják.

A Tabán Társaság vezetője, Jankóné Pajor Ildikó későbbi rendezvényeik lehetséges színhelyeként a Rác fürdőt, illetve a Sziklatemp-

lomot, a pálosokat említette. Az egyesület 2013. évi terveit kapcsán a Tabáni Regatta Fesztiválról, a marlowi testvérvárossal kialakított jó kapcsolatok további ápolásáról hallhattunk. Tóth Józsefné a tabáni delegáció marlowi látogatásáról és a cserediák-programról beszélt. A Társaság tervezi a Tabáni Füzetek 10. száma kiadását, amely a fentiekben ismertetett rendezvényük előadásainak szerkesztett anyagait fogja tartalmazni.

Katona Lucia

Szokatlan időszaki kiállítással jelentkezett Műtárgymesék – Fővárosi régészeti értékeink másképp címmel október 12-től az Aquincumi Múzeum. Kutatói – régészei és restaurátorai – ez alkalommal legkedvesebb tárgyaikat mutatják be. A múzeum több mint 15 éve minden évben kiállítja a legfrissebb feltárásokból származó, legkülönlegesebb leleteket, illetve sok olyan tárgy is van, amelyek eddig a raktárakban lapultak, és funkciójukra, rendeltetésükre csak nemrég döbbsen rá a ku-

Fővárosi műtárgymesék

Régészek, restaurátorok kedves tárgyai

Emlékezetes leletek, személyes hangvételű ismertető

tatók. Most ezekből kap válogatást a nagyközönség.

A nem titkoltan szubjektív hangvételű kiállítással a munkatársak célja, hogy a régészetet közelebb hozza a látogatókhoz, személyes élményeken, tárgyakon keresztül. A rendhagyó tárlaton a múzeum 36 régésze és restaurátora mutatja be legkedvesebb leleteit, személyes hangvételű ismertetővel együtt. Utóbbiakból nem csak az derül ki, miért

ez a kutató kedvenc tárgya, hanem a lelet történetéről, lelő-körülményeiről is pontos képet kaphatnak a látogatók. Egyben bepillanthatnak a kulisszák mögé, felfedezve egyúttal azt is, hogy a múzeumi munka nem valamiféle elefántcsonttoronyban végzett hobbi, hanem izgalmas, de türelmet igénylő, néha nagyon is kemény, értékteremtő és felelősségteljes feladat.

A kiállításban olyan különlegességek szerepelnek, mint egy római kori táblajáték, egy császári gyaloghíntő-hordozó sírfelirata, utazó kocsis alkatrészei, római kori éjjeli edény, őskori olvasztókemence részei, vagy éppen egy több mint 5000 éves, cserélhető fejű szobrocska. A 2013. szeptember végéig látogatható tárlatot számos rekonstrukciós rajz, a kutatók kedvenc tárgyaikkal együtt készült portréfotói és – az utánpótlásra is gondolva – gyermeksarok egészíti ki.

L.O.

Gratulálunk

Nemzeti ünnepünkön, augusztus 20-án, a Parlamentben rangos állami kitüntetésekkel adták át. Kövér László házelnök ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy „az államalapító ünnepének ragyogása ma is azokra vetül, akik tehetségükkel, tudásukkal és teljesítményükkel váltak méltóvá a figyelemre és közmegebecsülésre”. Dr. Bodó Sándor, a Budapesti Történelmi Múzeum főigazgatója a Magyar Érdemrend középkeresztje (polgári tagozat) kitüntetését vehette át.

Magyar Tudomány Napja

Akadémikusokra emlékeztek

Az Újpesti Két Tanítási Nyelvű Szakközépiskola, Szakiskola és Gimnázium bejáratának két oldalán elhelyezett márvány emléktáblákat az Újpesti Városvédő Egyesület a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 175. évfordulóján állította. Újpest Önkormányzata és az újpesti civil szervezetek a Magyar Tudomány

Napja alkalmából november 15-én megkoszorúzták az iskola falán elhelyezett emléktáblákat, mely a városukhoz kötődő, a fejlődését segítő akadémikusoknak állított emléket.

Ezen a megemlékezésen a városrész vezetői, díszpolgárai, díjazottjai, a kulturális és gazdasági élet jelentős személyiségei egyaránt részt vettek.

Újpest polgármestere, Wintermantel Zsolt helyezi el az emlékezés koszorúját

Alapította a Budapesti Honismereti Társaság és a Budapesti Történelmi Múzeum.

Kiadja a Budapesti Honismereti Társaság:

1043 Budapest, Berda József u. 48.,

tel.: 370-0652, e-mail: bpht@upcmail.hu, info@bpht.hu,

internetes változat: www.bpht.hu.

Felelős szerkesztő: Gábrriel Tibor,

Szerkesztőbizottság: Breinich Gábor, Buda Attila, Róbert Péter, Sándor P. Tibor, Sipos András.

Postai előfizetési díja 480 Ft/év. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Kereskedelmi Igazgatóság, Hírlap Üzletága. Postacím: 1900 Budapest Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, valamint megrendelhető e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu és telefonon 06-80/444-444. A Budapesti Történelmi Múzeumban, Budapest Főváros Levéltárában, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi és fiókkönyvtáraiban, a kerületek helytörténeti gyűjteményeiben/múzeumaiban és a Budapesti Históriaik előadóestjein ingyenesen terjesztett. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata és az I. kerület, a Budavári Önkormányzat támogatásával készült lapunk.

Nyomda: Kolofon Kft. • ISSN 1418-4273